

Voorstel aan de gemeenteraad

Verordening leges omgevingsvergunning gemeente Utrecht 2027

Beleidsveld	Financiën
Organisatieonderdeel	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
Opsteller	S. Altindag
Kenmerk	34189024
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Nee (artikel 1:2 lid 2 onder e Verordening raadgevend referendum)
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De Verordening Leges omgevingsvergunning gemeente Utrecht 2027 vast te stellen, met daarin de volgende aanpassingen ten opzichte van de huidige verordening:
 - a. Verhoging met de jaarlijkse batenindex van 3,6% in 2027
 - b. Verhoging van 1,8% van de leges als gevolg van de nieuwe productiviteitsnorm
 - c. Verhoging van de leges met 20% met inzet egalisatiereserve leges (1.2 miljoen euro) bovenop de indexering en gewijzigde productiviteitsnorm
 - d. **Paragraaf 2.3, activiteiten met betrekking tot bouwwerken** Verhoging leges artikel 2.6, lid c, indien twee of meer onderzoeksrapporten nodig zijn
 - e. **Paragraaf 2.4, Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed** Alle producten die in de voorgaande legesverordening aanwezig waren en betrekking hadden op archeologie zijn samengevoegd tot twee producten (artikel 2.12, lid en 2)
 - f. **Paragraaf 2.9, overige tarieven** Categorie F, de hoogste bouwcategorie, welke ook in 2023 werd gebruikt, is teruggebracht bij een wijziging omgevingsplan (artikel 2.26, lid 1)
 - g. **Paragraaf 2.11, Vermindering** Bij intrekking van de aanvraag worden de minimale leges per activiteit geheven (artikel 2.36, lid a en lid b)
 - h. **Paragraaf 2.12, Teruggaaf** Bij intrekking van de vergunning worden de minimale leges per activiteit geheven (artikel 2.37)
 - i. **Paragraaf 2.12, Teruggaaf** Bij weigering van de omgevingsvergunning worden de minimale leges per activiteit geheven (artikel 2.38, lid a)

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Samenvatting

Elk jaar wordt de Verordening leges omgevingsvergunning met de daarbij behorende legestarieven geactualiseerd op basis van een verwachting van de aanvragen voor een vergunning, de inflatie, interne kosten en aanpassing aan regelgeving. De verordening bevat enkele beperkte inhoudelijke wijzigingen. Daarnaast zijn de percentages voor de leges met 20% verhoogd, bovenop de jaarlijkse batenindex van 3,6% en de verhoging van 1,8% als gevolg van de nieuwe productiviteitsnorm, om het zeer indicatieve tekort van 10 miljoen euro in 2027 te verkleinen. Dit zeer indicatieve tekort ontstaat in 2027 in verband met netcongestie en het achterblijven van grote bouw aanvragen.

Context

Aanleiding

Elk jaar wordt bij de programmabegroting de algemene legesverordening en de legesverordening omgevingsvergunning geactualiseerd. Conform de Nota lokale heffingen gemeente Utrecht streeft Utrecht naar 100% kostendekkendheid en de leges mogen maximaal kostendekkend zijn op grond van de wet. Daarnaast bestaat bij de legesverordening omgevingsvergunning de verdeling dat de legesopbrengsten voor middelgrote en grote bouwprojecten (categorie C, D en E) de lasten van de kleine(re) bouwprojecten dekken (categorie A en B). Deze zogenoemde kruissubsidiëring is binnen bepaalde kaders toegestaan en wordt ook bij andere gemeenten gehanteerd. De grote bouwprojecten zijn in verhouding meer dan kostendekkend en de kleinere aanvragen zijn niet kostendekkend.

In 2025 was de kostendekkendheid nog 100% maar in 2026 nog slechts 85%. Het bijbehorende tekort van circa 3 miljoen euro wordt in 2026 incidenteel opgevangen door 2 miljoen euro incidenteel budget ter compensatie van de verwachte legesderving netcongestie en door een onttrekking uit de egaliseriereserve leges van circa 1 miljoen. De egaliseriereserve leges is ingesteld om jaarlijkse verschillen tussen de kosten en de opbrengsten van omgevingsvergunningen te egaliseren. Overschotten worden toegevoegd aan de reserve; tekorten worden eruit gedekt. Vanwege de maximering van de reserve op 2,3 miljoen euro, is tijdens de VJN 2025 een bedrag van afgerond 2,6 miljoen euro afgeroomd uit de egaliseriereserve. Rekening houdend met de eerdergenoemde onttrekking en de maximering zit in de reserve nog 1,2 miljoen euro.

In 2027 dalen de inkomsten echter verder. Bij de midden categorie en hogere categorieën (categorie C, D en E) is een versnelde afname ontstaan door netcongestie. Dit komt grotendeels door de aansluitstop die per 1 juli 2026 is gaan gelden. De daling bij de grote bouwprojecten is een landelijke trend waar ook onder andere de overige G4-gemeenten mee te maken hebben.

Voor de verordening van 2027 daalt hierdoor, mits alleen de tarieven worden aangepast met jaarlijks batenindex (3,6% in 2027) en een correctie van 1,8% in verband met de nieuw vastgestelde productiviteitsnorm (besloten door het CDO), de kostendekkendheid verder naar rond 56% (een tekort van zeer indicatief 10 miljoen euro). Dit is een flinke daling t.o.v. de 85% in 2026 en dit wordt gezien als het begin van een trend, mede door de problematiek rondom netcongestie. Om het dekkingstekort te beperken wordt voorgesteld om de legestarieven voor de omgevingsvergunning met 20% te verhogen. Daarnaast wordt de egaliseriereserve van 1,2 miljoen euro ingezet. Er bestaan onzekerheden over de omvang van het tekort, wat een financieel risico met zich mee brengt. Dit risico is meegenomen in de totale risico-inventarisatie en zal bij de bestuursrapportages in 2027 nauwlettend gevolgd worden.

Juridische context

Leges (het heffen van rechten) worden geheven op grond van artikel 229 Gemeentewet en artikel 13.1a van de Omgevingswet.

Beslistermijn

Voor inwerkingtreding van de verordening per 1 januari 2027 is besluitvorming door de gemeenteraad uiterlijk eind december 2026.

Beoogd effect

Hiermee kan een vergoeding worden gevraagd voor gemeentelijke dienstverlening.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De Verordening leges omgevingsvergunning gemeente Utrecht 2027 vast te stellen, met daarin de volgende aanpassingen ten opzichte van de huidige verordening: a. Verhoging met de jaarlijkse batenindex van 3,6% in 2027 b. Verhoging van 1,8% van de leges als gevolg van de nieuwe productiviteitsnorm c. Verhoging van de leges met 20% met inzet egaliseringsreserve leges (1,2 miljoen euro) d. Paragraaf 2.3, activiteiten met betrekking tot bouwwerken Verhoging leges artikel 2.6, lid c, indien twee of meer onderzoeksrapporten nodig zijn e. Paragraaf 2.4, Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed Alle producten die in de voorgaande legesverordening aanwezig waren en betrekking hadden op archeologie zijn samengevoegd tot twee producten (artikel 2.12, lid en 2) f. Paragraaf 2.9, overige tarieven Categorie F, de hoogste bouwcategorie, welke ook in 2023 werd gebruikt, is teruggebracht bij een wijziging omgevingsplan (artikel 2.26, lid 1) g. Paragraaf 2.11, Vermindering Bij intrekking van de aanvraag worden de minimale leges per activiteit geheven (artikel 2.36, lid a en lid b) h. Paragraaf 2.12, Teruggaaf Bij intrekking van de vergunning worden de minimale leges per activiteit geheven (artikel 2.37) i. Paragraaf 2.12, Teruggaaf Bij weigering van de omgevingsvergunning worden de minimale leges per activiteit geheven (artikel 2.38, lid a)
Argumenten	
1.1	<u>Hiermee worden de tarieven, conform de Nota lokale heffingen, aangepast aan de jaarlijkse inflatie rekening houdend met een wettelijke maximum.</u> Jaarlijks wordt de verordening leges geactualiseerd. De tarieven zijn aangepast met de batenindexatie (3,6%). Dat geldt niet voor de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt, zoals de tarieven voor reisdocumenten en rijbewijzen in hoofdstuk II van de tarieventabel. Deze tarieven worden vastgesteld op het wettelijk maximum.
1.2	<u>Hiermee worden de lagere productieve normuren zoals vastgesteld door de concerndirectie gecompenseerd.</u> In april 2026 is op concernniveau de norm van het aantal productieve uren verlaagd van 1.360 naar 1.335. De oude norm kwam nog uit 2011 en hierin was onvoldoende rekening gehouden met het aantal bovenwettelijke verlofdagen en feestdagen (5 mei). Om de lagere productiviteitsnorm op te vangen is een tariefverhoging van 1,8% nodig.
1.3	<u>De tariefverhoging van 20% bovenop de verhoging van de batenindex met 3,6% en verhoging productiviteitsnorm van 1,8% is het meest passende evenwicht tussen betaalbaarheid en kostendekkendheid</u> Een hogere verhoging draagt meer bij aan de kostendekkendheid, maar leidt met name voor grotere aanvragen tot een forse stijging van de legeskosten. Dat past niet goed bij de verantwoordelijkheid om de leges betaalbaar en proportioneel te houden. Daarnaast is het nog onbekend hoe lang netcongestie gaat spelen in de stad. Dit is afhankelijk van

	verschillende factoren, waardoor een plotselinge forse verhoging ook kan leiden tot sterke schommelingen in de legestarieven. Een lagere verhoging biedt onvoldoende ruimte om het zeer indicatieve structurele tekort op te vangen. Bovendien sluit deze verhoging aan bij het opvangen van een structureel tekort dat ook zonder de effecten van netcongestie zou hebben bestaan
1.4	<u>Het inzetten van 1,2 miljoen euro uit de egaliseringsreserve bouwleges vermindert eenmalig het dekkingstekort</u> Hiermee wordt voorkomen dat het volledige tekort direct via een forse verhoging van de legestarieven op aanvragers wordt afgewenteld. Deze inzet biedt ruimte voor een geleidelijke aanpassing van de tarieven, wat essentieel is in de jaarlijks schommelende legesinkomsten. Deze onttrekking wordt in 2027 aan de raad voorgelegd.
1.5	<u>Door toevoeging van een bepaling voor meerdere onderzoeksrapporten (artikel 2.6, lid c) wordt de beoordelingsinspanning gecompenseerd.</u> Hierdoor worden de leges verhoogd indien bij een aanvraag twee of meer onderzoeksrapporten moeten worden beoordeeld. Het gebruik van vooruitgestelde onderzoeken neemt toe, waardoor de beoordelingsinspanning voor de gemeente toeneemt. Deze werkzaamheden zijn vergelijkbaar met de beoordeling van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA). Daarom wordt met deze wijziging dergelijke aanvragen in lijn gebracht met leges die gelden voor een BOPA.
1.6	<u>Alle producten die in de voorgaande legesverordening aanwezig waren en betrekking hadden op archeologie zijn samengevoegd tot twee producten</u> Vereenvoudiging van het incasseren van leges: Voorheen konden sommige leges pas achteraf geïnd worden na controle van bepaalde rapporten die onderdeel uitmaakte van de voorschriften van de vergunning. Hiermee is geborgd dat deze leges al geheven kunnen worden na verstrekking van de vergunning. Hierdoor is het duidelijker voor de aanvrager wat de uiteindelijke legeskosten zijn
1.7	<u>De hoogste bouwcategorie, categorie F, welke ook in 2023 werd gebruikt, is teruggebracht</u> De stappen in de huidige staffel zijn te groot waardoor deze leges niet goed aansluiten bij de praktijk
1.8	<u>Bij intrekking van de aanvraag of vergunning worden de minimale leges per activiteit geheven</u> Hiermee wordt voorkomen dat de leges onder het vastgestelde minimum bedrag van een activiteit komen.
1.9	<u>Bij weigering van de omgevingsvergunning worden de minimale leges per activiteit geheven</u> Hiermee wordt voorkomen dat de leges onder het vastgestelde minimum bedrag van een activiteit komen.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	<u>De tariefsverhoging van 20% betekent voor aanvragers dat de bouwkosten stijgt</u> Dit geldt met name voor de grotere aanvragers vanwege substantiële stijging van de legeskosten bij hen. Bij een bouwsom van bijvoorbeeld 20 miljoen euro is de tariefstijging ongeveer 100.000 euro.
1.2	<u>De egaliseringsreserve bouwleges is volledig uitgeput en er is daardoor geen ruimte meer om toekomstige schokken in resultaat op te vangen.</u> Met dit voorstel wordt de reserve volledig benut. Daarmee vervalt de mogelijkheid om volgend jaar wederom gebruik te maken van de reserve bouwleges, waardoor de financiële kwetsbaarheid toeneemt.

--	--

Financiën

Met de voorgestelde tariefverhoging wordt een belangrijke stap gezet naar een betere dekking van de kosten van de dienstverlening. Het zeer indicatieve tekort op de legesopbrengsten neemt hierdoor af van ongeveer 10 miljoen euro naar ongeveer 6 miljoen euro. Ondanks deze verhoging blijven de leges naar verwachting echter niet kostendekkend (72%). Daarnaast wordt de equalisatiereserve bouwleges (1,2 miljoen euro) ingezet om het tekort verder te beperken.

De uiteindelijke omvang van het tekort is echter nog onzeker. Zowel de legesopbrengsten als de uitvoeringskosten zijn afhankelijk van ontwikkelingen die vooraf moeilijk zijn in te schatten, zoals het aantal aanvragen en de feitelijke uitvoeringslasten. Hierdoor blijft sprake van een financieel risico.

Gelet op deze onzekerheden wordt voorgesteld om het resterende risico te nader te volgen bij de bestuursrapportages in 2027.

Vervolg

Na vaststelling door de raad wordt de verordening gepubliceerd op www.overheid.nl. De legestarieven gelden per 1 januari 2027.

Samen stad maken

‘Gemeente aan zet’ van toepassing, er is niet samengewerkt met Utrechters voor dit voorstel.

Communicatie

Naast publicatie op www.overheid.nl worden de tarieven op de website van de gemeente vermeld.

Niet referendabel

De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht is niet van toepassing, omdat dit een raadsvoorstel betreft over de vaststelling van de gemeentelijke tarieven en het invoeren, wijzigen of afschaffen van gemeentelijke tarieven of belastingen (artikel 1:2, lid 2, onder e van de Verordening raadgevend referendum).

Bijlagen

- Verordening leges omgevingsvergunning 2027

Bijlagen informatief

-